

ZAKRES I CZĘSTOTLIWOŚĆ BADAŃ PROFILAKTYCZNYCH DO CELÓW KODEKSU PRACY – MATERIAŁY DLA SŁUŻBY MEDYCyny PRACY

NARAŻENIE NA CZYNNIKI RAKOTWÓRCZE

Substancja rakotwórcza to substancja lub mieszanina substancji powodujących powstanie raka lub zwiększających częstotliwość jego występowania.

Podstawy prawne regulujące kwestie ochrony zdrowia pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze:

- Ustawa z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. 1996 nr 24 poz. 110);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz.U. 2016 poz. 2067);
- Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. - Prawo atomowe (tekst jednolity - Dz. U. z 2019 r. poz. 1792);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2012 r. poz. 890).

Ustawa z dn. 26 czerwca 1974r. - Kodeks pracy stanowi, iż pracodawca na mocy art. 222 ustawy zobowiązany jest:

- w razie zatrudnienia pracownika w warunkach narażenia na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, zastępować te substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, mniej szkodliwymi dla zdrowia lub stosować inne dostępne środki ograniczające stopień tego narażenia, przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki;
- rejestrować wszystkie rodzaje prac w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami (...), a także prowadzić rejestr pracowników zatrudnionych przy tych pracach.

Wykaz substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym stanowią:

1. substancje chemiczne zaklasyfikowane jako rakotwórcze lub mutagenne: substancje chemiczne spełniające kryteria klasyfikacji jako rakotwórcze lub mutagenne kategorii 1A lub 1B zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniającym i uchylającym dyrektywę 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353 z 31.12.2008, str. 1);

2. mieszaniny zawierające substancje wymienione w pkt 1 w stężeniach powodujących klasyfikację mieszaniny jako rakotwórczej lub mutagennej: kategorii 1A lub 1B zgodnie z rozporządzeniem, o którym mowa w pkt 1 lit. a,
3. czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

Kategorie zagrożeń dla substancji rakotwórczych zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (We) Nr 1272/2008 zdefiniowano w następujący sposób:

KATEGORIA 1 - substancje, co do których wiadomo lub istnieje domniemanie, że są rakotwórcze dla człowieka. Substancję klasyfikuje się jako rakotwórczą kategorii 1 na podstawie danych epidemiologicznych lub wyników badań przeprowadzonych na zwierzętach. Substancja może być następnie rozróżniana jako:

- **Kategoria 1A:** jeżeli ma potencjalne działanie rakotwórcze dla ludzi, przy czym dowody przemawiające za daną klasyfikacją opierają się przede wszystkim na danych dotyczących ludzi,
- **Kategoria 1B:** zakładając, że ma potencjalne działanie rakotwórcze dla ludzi, przy czym klasyfikacja opiera się na badaniach przeprowadzonych na zwierzętach.

KATEGORIA 2 - substancje, co do których podejrzewa się, że są rakotwórcze dla człowieka.

Opieka profilaktyczna nad pracownikiem

1. Lekarz sprawujący profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami narażonymi na działanie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym jest obowiązany do:
 - a. zapoznania się z warunkami ich pracy i posiadania udokumentowanych informacji dotyczących rodzaju i wielkości narażenia,
 - b. udzielania informacji każdemu pracownikowi - o wynikach badań i ocenie jego stanu zdrowia oraz o zakresie profilaktycznej opieki zdrowotnej, jakiej powinien się poddać po ustaniu pracy w warunkach narażenia na działanie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym.
2. Pracodawca jest obowiązany, na wniosek lekarza, zlecić prowadzenie biologicznego monitorowania narażenia na substancje, preparaty, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym oraz zastosowanie innych metod umożliwiających wykrycie wczesnych skutków tego narażenia.
3. W przypadku rozpoznania lub podejrzenia u pracownika zmian w stanie zdrowia, o których można przypuszczać, że powstały w wyniku narażenia zawodowego na działanie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym pracodawca, na wniosek lekarza, jest obowiązany zlecić przeprowadzenie dodatkowych badań stanu zdrowia innych pracowników narażonych w podobny sposób, dokonać weryfikacji uprzedniej oceny narażenia zawodowego, a w razie potrzeby zastosować odpowiednie dodatkowe środki zapobiegawcze.

Kodeks pracy - Art. 229. § 5

Pracodawca zatrudniający pracowników w warunkach narażenia na działanie substancji i czynników rakotwórczych lub pyłów zwłókniających jest obowiązany zapewnić tym pracownikom okresowe badania lekarskie także:

1. po zaprzestaniu pracy w kontakcie z tymi substancjami, czynnikami lub pyłami;
2. po rozwiązaniu stosunku pracy, jeżeli zainteresowana osoba zgłosi wniosek o objęcie takimi badaniami.

Badania, są przeprowadzane na koszt pracodawcy, a jeśli zakład pracy uległ likwidacji badania są wykonywane w wojewódzkim ośrodku medycyny pracy właściwym ze względu na miejsce zamieszkania i są finansowane z budżetu samorządu województwa.

Wyjątek stanowią badania wykonywane w trybie art. 7a ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest- finansowane z budżetu państwa.

Uwagi dodatkowe

Przeciwwskazania do pracy w narażeniu na czynniki rakotwórcze:

W narażeniu na czynniki rakotwórcze nie powinny pracować:

- kobiety w ciąży i w okresie karmienia piersią (zgodnie z obowiązującymi przepisami);
- pracownicy młodociani.

Nowotwory złośliwe, powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy uznanych za rakotwórcze u ludzi, figurują w pozycji 17 wykazu chorób zawodowych i należą do nich:

1. rak płuca, rak oskrzela;
2. międzybłoniak opłucnej albo otrzewnej;
3. nowotwór układu krwiotwórczego;
4. nowotwór skóry;
5. nowotwór pęcherza moczowego;
6. nowotwór wątroby;
7. rak krtani;
8. nowotwór nosa i zatok przynosowych;
9. nowotwory wywołane działaniem promieniowania jonizującego z prawdopodobieństwem indukcji przekraczającym 10%.